

تحلیلی بر تأثیر فضاهای شهری بر امنیت اجتماعی زنان (مطالعه موردی: شاهین‌شهر)

محسن سقایی* (استادیار گروه جغرافیا، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران)

فاطمه فتاح (دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و آمایش شهری - دانشگاه پیام نور وزوان)

میترا پاک نژاد (دانشجوی کارشناسی ارشد جغرافیا و آمایش شهری - دانشگاه پیام نور وزوان)

چکیده

با توجه به روند گسترش شهری، امنیت یکی از مهم‌ترین مؤلفه‌های یک جامعه پایدار می‌باشد. در این رابطه، بررسی امنیت زنان، کودکان و سالمندان به‌عنوان گروه‌های آسیب‌پذیر مورد توجه می‌باشد. احساس امنیت در دو بعد ذهنی و عینی قابل بررسی می‌باشد. بعد ذهنی امنیت، احساس امنیت شهروندان می‌باشد که با سنجش ذهنیت آن‌ها به دست می‌آید. با توجه به اینکه زنان نیمی از ساکنان شهرها را تشکیل می‌دهند و نسبت به مردان آسیب‌پذیری بیشتری دارند سنجش احساس امنیت آن‌ها اهمیت بیشتری می‌باید. هدف این پژوهش بررسی احساس امنیت زنان در شاهین‌شهر می‌باشد. روش این پژوهش از نظر هدف کاربردی و از نظر روش انجام توصیفی - پیمایشی است. ابعاد و شاخص‌های احساس امنیت زنان (اجتماعی، رفتاری، کالبدی، اقتصادی، دسترسی، محیطی) با استفاده از مطالعات کتابخانه و تحقیقات پیشین انتخاب گردید سپس با استفاده از پرسشنامه اقدام به گردآوری نظرات گردید. جامعه آماری در این تحقیق زنان شاهین‌شهر با جمعیت ۸۷۳۲۱ نفر بوده که با استفاده فرمول کوکران، حجم نمونه در این تحقیق ۳۸۴ نفر به دست آمد. روش تحلیل، استفاده از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم در نرم‌افزار لیزرل می‌باشد. نتایج نشان می‌دهد شاخص کالبدی و رفتاری با ۰/۹۷ بیشترین تأثیر را احساس امنیت زنان دارند و بعد از آن شاخص‌های اجتماعی با ضریب مسیر ۰/۹۲، اقتصادی با ضریب مسیر ۰/۹۱، شاخص محیطی با ضریب مسیر ۰/۸۳ و در رتبه آخر شاخص دسترسی با ضریب مسیر ۰/۵۱ قرار گرفته است

واژگان کلیدی: احساس امنیت، شهر، محیط شهری، شاهین‌شهر

نویسنده مسئول مقاله : fatemeh3546@gmail.com

مقدمه و طرح مسئله

گسترش شهرنشینی موجب پیچیده‌تر شدن ابعاد مختلف اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی شهر و بروز ناامنی در محلات مسکونی شده است. همچنین روابط بین فضا و انسان، در محیط شهری معنای جدیدی یافته است؛ اما می‌نواند ادعا کرد آنچه در این میان از نظر ماهیتی و نه شکلی، تغییر نکرده، نیاز به امنیت است. نگاهی تاریخی به الگوهای زیستی بشر، نشان می‌دهد که امنیت نقش اساسی در شکل‌گیری و تکامل آن ایفا کرده و همیشه به‌عنوان عنصری مهم سایر ابعاد زندگی را تحت تأثیر قرار داده است (رضوانی و فتحی، ۱۳۹۱: ۳۸۸). در مطالعات و پژوهش‌های مرتبط با شهر، حوزه‌های شهری و بیان معیارهای کیفیت مطلوب شهری، همواره امنیت به‌عنوان یکی از شاخص‌های مهم کیفیت زندگی شهری مورد توجه قرار گرفته است؛ زیرا مادامی‌که امنیت در فضای شهری وجود نداشته باشد و متعاقب آن شهروندان احساس امنیت نکنند، نمی‌توان انتظار داشت فضای عمومی و اجتماعی شهر از روح نشاط و سرزندگی برخوردار باشد و شهر کیفیتی درخور انتظار داشته باشد (رخشانی نسب و اسفندیاری، ۱۳۹۳: ۱۱۰). زنان نیمی از جمعیت ساکن شهرها هستند و روند روزافزون حضور آنان در محیط‌های کار و فعالیت اجتماع شهری سبب می‌شود تا در مکان‌یابی و طراحی و ساخت کالبد شهر، حضور گسترده این قشر در فضاها و عرصه‌های مختلف کونت، کار، حمل‌ونقل و ... مورد توجه قرار گیرد (گلی، ۱۳۹۰: ۱۴۴). در عصر حاضر، محیط‌های نامطلوب شهری مشکلات بسیاری را برای امنیت شهروندان ایجاد کرده و در رشد آسیب‌های اجتماعی مؤثر بوده‌اند. با گسترش این آسیب‌ها، امنیت رنگ می‌بازد و بر میزان جرم افزوده می‌شود، مردم در کنش‌های اجتماعی محتاطانه عمل می‌کنند و با هر هدفی اتفاقی، ترس و دلهره آنان دو چندان می‌شود و در نتیجه، احساس ناامنی می‌کنند. امنیت اجتماعی آرامش و آسودگی خاطری است که هر جامعه‌ای موظف است در زمینه‌های شخصی، اقتصادی، سیاسی، و فضایی آن را برای جامعه و اعضای آن فراهم کند. امنیت نداشتن زنان در فضاهای شهری، مشارکت کامل آنان را در اجتماع محدود می‌کند و علاوه بر آسیب‌های روانی بر فرد، خانواده و جامعه را نیز متأثر خواهد کرد (Day, Stump & Carren, ۲۰۰۳: ۳۱۱). امنیت زنان در فضاهای شهری منافع اجتماعی و اقتصادی زیادی در پی خواهد داشت. حس امنیت زنان تنها یک مقوله مربوط به زنان نیست و اگر زنان احساس امنیت کنند، مردان و در مجموع فضاهای عمومی جامعه را نیز هم تحت تأثیر قرار خواهند داد. احساس امنیت در زنان می‌تواند در ارتقای الگوی فعالیت‌های اجتماعی مؤثر باشد و مشارکتی بهتر را در صحنه اجتماع به وجود آورد. با بهبود وضعیت امنیت عمومی برای زنان، آنان می‌توانند شب‌ها بیرون بروند، مشتری‌تئاترها و سینماها یا حتی جذب موسسه‌های کسب‌وکار شوند بنابراین باید همه از برنامه‌ریزی و طراحی برای ارتقای امنیت زنان سود ببرند (بمانیان و همکاران، ۱۳۸۸: ۴۹). با توجه به این‌که زنان نیمی از وزن جمعیتی جامعه را به خود اختصاص داده‌اند و کشور ما در حال توسعه و ترقی است،

بنابراین، پرداختن به مسائل زنان به‌عنوان سرمایه‌های اجتماعی و انسانی از ضروری‌ترین نیازهای جامعه امروز ما می‌باشد. مشارکت و حضور زنان در بخش‌های گوناگون جامعه این ضرورت را بیش‌ازپیش بر ما آشکار می‌سازد (احمدی و کلدی، ۱۳۹۱: ۳). این موضوع به‌ویژه برای شهرهای که از قبل برنامه‌ریزی شده‌اند و انتظار می‌رود شرایط رشد و توسعه به‌گونه‌ای سامان‌یافته باشد که بحث امنیت ساکنان به‌ویژه زنان را در برنامه‌ریزی و ساخت شهر مورد توجه قرار داده باشند، اهمیت بیشتری دارد. شاهین‌شهر یکی از شهرهای از قبل برنامه‌ریزی شده در چهار دهه اخیر رشد جمعیتی زیادی داشته است و ورود مهاجران با شرایط مختلف اقتصادی و اجتماعی و از فرهنگ‌های متفاوت شرایط ویژه‌ای برای این شهر رقم زده است. این عوامل بیش از همه امنیت و احساس امنیت زنان را در شهر تحت تاثیر قرار داده است. ضرورت دارد تا احساس امنیت زنان در شاهین‌شهر را مورد بررسی قرار داد. در همین راستا هدف این پژوهش، بررسی احساس امنیت زنان در شهر شاهین‌شهر می‌باشد.

ادبیات و مبانی نظری پژوهش

امنیت چیست؟ پژوهشگران در چهارچوب واقع‌بینانه‌ای به این سؤال عموماً امنیت را در واژه‌های سیاسی و انتظامی تعریف کرده‌اند و به‌طور کلی به معنی حمایت بیشتر از ارزش‌ها و مقابله با خطرها و دشمن می‌دانند (Brownlow, ۲۰۰۴: ۵۸۶). امنیت به معنای رهای از خطر، تهدید، آسیب، ترس یا وجود آرامش، اطمینان، آسایش و اعتماد است. نیاز به امنیت همواره از نیازهای اساسی انسان بوده که بر اساس طبقه‌بندی مازلو در رتبه‌ی دوم و بعد از نیازهای جسمانی و زیستی قرار دارد و در صورت برآورده نشدن نسبی این نیاز، نیازهای رده‌ی بالاتر انسان مانند نیاز به عشق، نیاز به احترام به‌طور نسبی برآورده نشده و انسان از دستیابی به بالاترین نیاز خود که خودشکوفایی است باز می‌ماند (زارعی، ۱۳۹۵: ۲۵). امنیت نوعی احساس آرامش و آسایش درونی قلمداد می‌شود که از مؤلفه‌های فعال محیط حاصل می‌شود و پس از ادراک ذهنی، گونه‌ای احساس در امان بودن را به وجود می‌آورد. احساس امنیت نیز از قرارگیری در شرایط محیطی به‌مثابه نوعی ادراک روانی حاصل می‌شود که از یک ساختار شهری و فرهنگی خاص، با ساختار فرهنگی و اجتماعی دیگر متمایز می‌شود. بر این اساس شکل‌گیری احساس امنیت از لحاظ روان‌شناختی، وابسته به شرایط محیط شهری، کنش‌ها و حوادث آن از سوی دیگر نوع برداشت و سطوح ادراکی در آن ساختار فرهنگی است و همین دو اصل آن را از شهری به شهری و از ملیتی تا ملیتی دیگر، متفاوت می‌کند (بمانیان و محمودی نژاد، ۱۳۸۷: ۶۳). امنیت پدیده‌ای ادراکی و احساسی است که در شناخت آن، باید به ناامنی توجه کرد. ادراک عمدتاً خصلتی نظری، انتزاعی و ذهنی دارد. این جنبه از ادراک را ادراک مفهومی می‌نامند. جنبه حسی و عینی‌تر ادراک همان احساس است. در افراد مختلف به‌طور طبیعی احساس‌ها متنوع است و به لحاظ اینکه در انواع روابط اجتماعی تا چه اندازه نفع می‌برند یا متضرر می‌شوند، این احساس طیفی از احساس ناامنی شدید متضررترین افراد تا

احساس امنیت زیاد منتفع‌ترین افراد را تشکیل می‌دهند (رخشانی نسب و اسفندیاری مهنی، ۱۳۹۳: ۱۱۱). احساس امنیت فرآیندی اجتماعی ارزیابی می‌گردد که متناسب با تحول متن آن تغییر می‌باید بنابراین احساس امنیت را نمی‌توان بدون منظر اجتماعی درک کرد. همچنین به تبع تحولات متن احساس امنیت، امری نسبی و پیوسته در حال توسعه تحول می‌باشند. بنابراین کشف رابطه موجود بین رویکرد احساس امنیت با فضای اجتماعی در جامعه شهری مورد تأکید است که سه رویکرد در این زمینه عبارتند از: نخست رویکرد تقلیل‌گرا است. در این رویکرد احساس امنیت تابعی از اوضاع اقتصادی یک جامعه شهری از رویکرد امنیتی تأثیر می‌پذیرد. سوم رویکرد تعامل همه‌جانبه معتقد به ارتباط و تفکیک‌ناپذیری ساختارهای اجتماعی، اقتصادی و احساس امنیتی از یکدیگر می‌باشد (کوزه‌گر کالچی، ۱۳۹۳: ۱۴۴). یک ابهامی که در مورد مفهوم امنیت وجود دارد این است که عده‌ای این مفهوم را فقط را معنای جلوگیری از جرم جنایت می‌باشد و بیشتر یک حالت عینی دارد و عده‌ای هم آنرا به احساس برون از حیطه خطر بودن تعبیر می‌کند و یا به‌عنوان احساس رضایت از نیازهای اولیه و پایه‌ای (مثل غذا، سرپناه، لباس و غیره). اما امنیت یک بعد ذهنی هم دارد که مهم است که به حساب بیاید. این بعد از اشخاص و تجارب جمعی تأثیر می‌گیرد که بر احساس امنیت اجتماع تأثیر می‌گذارد. این مسئله بخصوص هنگامی روشن می‌شود که در بسیاری از جوامع احساس امنیت در سطح پایینی قرارداد در حالی که مسائل امنیتی مثل جرم و جنایات، تصادف‌ها و تهاجم‌ها متوسط است (ضابطیان، ۱۳۸۷: ۱۳). مشخصه‌های فردی در ادراک از امنیت و میزان استفاده فرد از یک فضای شهری تأثیر دارند، مثل موقعیت اجتماعی، شخصیت، نقش‌ها (سن و طبقه اجتماعی، پشتوانه خانوادگی، دانشجو بودن و یا کارگر بودن و...) و این مسائل در تعیین راحتی این افراد و همچنین میزان درکی که از آسیب‌پذیری یک مکان دارند، تأثیرگذار است. عموماً عوامل زیادی برای عکس‌العمل نشان دادن مردن به ترس وجود دارند، اما برخی از این عوامل نقش بیشتری دارند از جمله جنسیت، سن، تجربه‌های گذشته در مورد جرم، محیط و جغرافیا، قومیت و فرهنگ و سایر متغیرها. اما جنسیت به‌عنوان مهم‌ترین عامل شخصیتی در درک امنیت محسوب می‌گردد. نوع جنایت و حس امنیت در مورد زنان و مردان متفاوت است، اما عموماً زنان ترس بیشتری را حس می‌کنند تا مردان گرچه ممکن است کمتر از مردان قربانی شوند و به‌طور کلی مردان احساس مثبت‌تری در مورد امنیت محیط خودشان نسبت به زنان دارند. هم مردان و هم زنان در تاریکی احساس ناامنی می‌کنند ولی درجه حس ناامنی در زنان بالاتر است. مثلاً در مورد وسایل نقلیه بیش از ۶۰ درصد زنان در تاریکی احساس ناامنی دارند. اما ترس از جرم رفتار و حالات را در فضاهای شهری تغییر می‌دهد و این اثرات روی زنان و دیگر گروه‌های آسیب‌پذیر اجتماعی و اقتصادی شدیدتر است، اثراتی نظیر اینکه: حرکت‌های آن‌ها را محدود می‌کند و به‌ویژه بعد از تاریک شدن هوا موجب در خانه ماندن آن‌ها می‌شود و فرصت‌های اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی آن‌ها را کاهش می‌دهد. در این

فرایند آن‌ها از فعالیت‌های اقتصادی و اجتماعی نظیر کار کردن تا دیروقت یا شغل‌های که شیفتی هستند و یا کلاس‌های عصرگاهی نظایر آن مستثنی می‌شوند و البته در این گونه موارد همواره زنان فقیر بیشتر قربانی جنایت و ترس از آن می‌شوند (الیاس زاده مقدم و ضابطیان، ۱۳۸۹: ۴۵). نگرش جنسیتی به مسئله امنیت نمی‌تواند تبعیض و خط‌کشی محسوب شود زیرا در صورت ایجاد یک فضای امن برای زنان به‌طور متعاقب کودکان و مردان نیز احساس امنیت و آرامش خواهد داشت. همچنین از بعد عدالت اجتماعی و عدالت شهروندی، زنان نیز مانند مردان باید در فضای شهری که شهروند آن محسوب می‌شوند احساس راحتی و امنیت داشته باشند و حضور آن‌ها در شهر به دلیل ناامنی ناشی از ضعف‌های شهرسازی محدود نشده باشد (پیری، ۱۳۹۳: ۳۵).

فضای شهری و امنیت

فضای شهری به‌مثابه یک محیط اجتماعی در بردارنده مجموعه‌ای از ارتباطات است. شناخت فضای شهری از طریق شناخت شکل بعدی (دنیای ادراکی) و اهمیت اجتماعی (دنیای ارتباطی) آن امکان‌پذیر می‌شود نحوه و میزان ارتباطی که استفاده‌کنندگان با فضا برقرار می‌کنند، اهمیت سازماندهی عناصر در فضا را نشان می‌دهد. فضای شهری ساختاری سازمان‌یافته، آراسته و واجد نظم به‌صورت کالبدی برای فعالیت‌های انسانی است. (توسلی، ۱۳۷۱: ۱۸) فضای عمومی مکان هم‌زمانی فعالیت است، مکانی برای عرضه و نمایش، محک زدن واقعیت‌ها، کنکاش در تفاوت‌ها و هویت‌ها، عرصه‌ای برای بازشناخت مکانی که فرد با بازنمایی تفاوت‌ها از خود دیگران شناخت به دست می‌آورد و امکان بررسی رابطه‌ی میان امر خاص و کلی و امر شخصی و غیرشخصی را پیدا می‌کند و میزان تحمل عقاید و دیدگاه‌های گوناگون به بوت‌های آزمایش گذاشته می‌شود (مدنی پور، ۱۳۸۴: ۳۱). به‌طور خلاصه می‌توان فضای عمومی را چنین تعریف کرد. فضای عمومی شامل قسمت‌هایی از محیط طبیعی و مصنوع است که عموم مردم به‌راحتی به آن‌ها دسترسی دارند و شامل خیابان‌ها، میادین و سایر مسیرهایی که دیگران حق عبور از آن‌ها را دارند. در مناطق مسکونی و تجاری و محله‌ها فضاهای باز و پارک‌ها و فضاهای خصوصی و عمومی که دسترسی عموم مردم به‌راحتی به آن‌ها دسترسی دارند و شامل خیابان‌ها و میادین و سایر مسیرهایی که دیگران حق عبور از آن‌ها را دارند. در مناطق مسکونی - تجاری و محله‌ها، فضاهای باز و پارک‌ها و فضاهای خصوصی و عمومی که دسترسی عموم مردم حداقل در ساعاتی از روز در آن آزاد می‌باشد می‌شود (رفعیان، ۱۳۸۴: ۳۸).

تحقیقات اخیر در استرالیا و دیگر کشورها (۱۹۹۵) نشان داده‌اند که تفرجگاه‌ها، بازارها و دیگر مراکز خرید عمومی در برابر جرم آسیب‌پذیر هستند و مؤلفه‌های مشخصه جرم در آن‌ها عبارت‌اند از عناصری در مراکز شهری نظیر مغازه‌ها، تئاتر، رستوران‌ها، ایستگاه‌های حمل‌ونقل عمومی و غیره اصولاً موقعیت‌های تجاری و

تفریحی بر جرم و رفتار مجرمانه در سطوح پیرامون خود تأثیر می‌گذارند. همان‌طور که این سطوح قسمتی از پیاده‌روها فضاهای خارجی خود را نیز هم‌رنگ خود می‌کنند (Bell, 1998:11). جرم‌هایی که در فضاهای عمومی شهری رخ می‌دهند، شامل جیب‌بری، کیف‌قاپی، وندالیسم (صدمه زدن‌های مجرمانه)، سرقت وسایل نقلیه، حمله‌های بدنی خفیف و ترساندن و نظایر آن‌ها می‌شود. اما بیشتر رفتارها و اعمالی که گروه‌های زیادی از استفاده‌کنندگان را از مراکز شهری می‌ترساند، اعمالی است که گرچه به‌طور اصولی جرم نیست، اما باعث بی‌نظمی می‌شود. جین جیکوب (1961) از آن‌ها به‌عنوان بربریت (وحشیگری) خیابان یاد می‌کند. این اصطلاح زنده‌ای است که با مفهوم شهرها با عنوان مراکز تمدن تقابل دارد و البته بین بی‌تمدنی و خشونت اجتماعی با بی‌تمدنی فیزیکی تفاوت وجود دارد. برای مثال حضور معتادان در یک فضای عمومی شهری بی‌تمدنی فیزیکی و بددهنی و ناسزا گفتن او در این فضا بی‌تمدنی اجتماعی محسوب می‌شود (Tiesdell, 1998:51).

امنیت ارتباط مستقیمی با فضا و کیفیت محیط شهری دارد. یک فضای شهری مناسب تا حد زیادی تأمین‌کننده امنیت و فضای نامناسب از بین برنده آن و زمینه‌ساز انواع آسیب‌ها و معضلات اجتماعی است. فضاهای نامناسب شهری، فضاهای بی‌دفاع و محلات ناامن، از عوامل تهدیدکننده امنیت شهری و اجتماعی هستند. به همین سبب در میان ساختمان‌ها و بناها، وسایلی نیاز است تا زندگی شهری را بهبود بخشد و امکانات امنیتی و آرامش را برای شهروندان فراهم آورد. مانند نرده‌ها، میله‌های راه‌بند، روشنایی، سرپناه ایستگاه اتوبوس، تابلوهای تبلیغاتی، سطل زباله، پست‌های عابر پیاده، آبخوری، پایه پرچم و... (شکری، ۱۳۹۱: ۳۳). خصوصیات برخی فضاهای شهری به‌گونه‌ایست که زمینه ترس بیشتری را فراهم می‌آورد. عدم وجود نور کافی در خیابان خوابیدن بی‌سرپناهان و معتادان در کنار خیابان و نبود پیاده‌رو در اتوبان‌ها از آن جمله‌اند. بر اساس نظریه اسکار نیومن (1973) فضاهایی که امکان دیدن و دیده شدن در آن‌ها بیشتر باشد و در ضمن امکان کمی برای فرار فراهم آورند پتانسیل کمتری برای فعالیت مجرمان فراهم می‌آورند. از این‌رو، برای مثال استدلال می‌شود که دیوارها و پرچین‌ها می‌توانند به‌عنوان موانع فیزیکی تلقی شوند و حس ناامنی را افزایش دهد در حالی که وجود نشانه‌ای که حاکی از نظارت مردم بر محله باشد می‌تواند حس امنیت را افزایش دهد (Schweitzer, 1997:11). در این چارچوب نظری، نظریه پنجره شکسته نیز مشهور است. جیمز کیو ویلسون و جورج کلینگ صاحبان این نظریه معتقدند محله‌هایی که در آن‌ها نشانه‌هایی از بی‌توجهی و خرابی نظیر تلنبار شدن زباله‌ها، نمای بیرونی ناموزون ساختمان‌ها و پنجره‌های شکسته وجود دارد، به‌بیان‌دیگر امکان دسترسی مجرم مهیاست، حاکی از آن است که ساکنین آن محله احساس آسیب‌پذیری بیشتری دارند و قصد دارند از حضور، مشارکت و محافظت اجتماع خود کنار بکشند. لازم به ذکر است که این نظریه یا عنوان نظریه تمدنی معروف است. در واقع در اینجا بر فحش و ناسزاهای نوشته‌شده بر روی دیوارها، آشغال‌ها، ساختمان‌های متروکه و یا تجمع مردمان

بی‌سرپناه در محله‌ها توجه می‌شود و چنین عواملی نشانه عدم وجود امنیت شمرده می‌شود (قرایی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۹).

پیشینه پژوهش

پس از پایان جنگ سرد، باری بورزان به همراه ال ویور، جاب دووید و همکارانشان در مکتب کپه‌ناگ، در پی گسترش مفاهیم امنیت، تحلیل‌های ظریفی را ارائه داده و ایده امنیت اجتماعی را مطرح کردند. آن‌ها این کار را از طریق توجه به ابعاد اجتماعی، اقتصادی، محیطی، سیاسی، نظامی و امنیتی انجام دادند (رخشانی نسب و اسفندیاری، ۱۳۹۳: ۱۳۴). اصحاب مکتب جامعه‌شناسی شهری شیکاگو نخستین کسانی بودند که جرائم شهری را در محیط‌های شهری و با توجه به ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی کالبدی مناطق مختلف شهر بررسی کردند. آنان بر این عقیده بودند که مطالعه رفتار ساکنان شهری، در قالب محیط‌های شهری، امکان‌پذیر است. به باور آنان، ویژگی‌های اجتماعی و اقتصادی و کالبدی در جرم‌زا بودن منطقه تأثیرگذار است (رضوان و فتحی، ۱۳۹۱: ۳۸۷). از آن زمان به بعد در حوزه‌های جامعه‌شناسی و شهرسازی و جغرافیای انسانی به بررسی احساس امنیت و امنیت در فضاهای شهری پرداخته شد از پژوهش‌های داخلی در رابطه با احساس امنیت شهروندان و زنان می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

علی خواه و نجیبی (۱۳۸۵) درباره وضعیت ترس زنان از جرم در فضاهای شهری در مناطق ۲۲ گانه شهر تهران، نشان می‌دهد حدود نیمی از زنان پاسخگو هنگام رفت‌وآمد در فضاهای عمومی شهری احساس امنیت ندارند. این میزان در بین زنان با تحصیلات و درآمد کم و نیز زنان ساکن در محلات داری زمین و ساختمان‌های متروک بیشتر است. جامعه نمونه این تحقیق ۸۰۰ نفر از زنان مناطق ۲۲ گانه تهران بوده و از هر دو روش کمی و کیفی استفاده و تحقیق از نوع پیمایشی بوده است.

اکبری و پاک بنیان (۱۳۹۱) در تحقیقی با عنوان تأثیر کالبد فضاهای عمومی بر احساس امنیت زنان در محله نارمک و شهرک اکبانان شهر تهران نشان می‌دهد که ویژگی‌های کالبدی در محله نارمک از عوامل بسیار مؤثر در بالا بردن احساس امنیت در فضاهای این محله است و در مقابل این ویژگی‌ها در شهرک اکباتان زمینه احساس ناامنی در فضاهای جمعی را مهیا نموده است. نتایج این پژوهش می‌دهد که مجموعه‌های مسکونی با الگوی بلندمرتبه نسبت به مجموعه‌های نامتعارف پتانسیل بیشتری برای ایجاد فضاهای ناامن دارند و طراحی کالبدی این مجموعه‌ها نقش بسیار مهمی در بالا بردن امنیت ساکنان این مجموعه‌ها ایفا می‌کند.

الماسی (۱۳۹۵) در پژوهشی با عنوان بررسی عوامل مرتبط با احساس امنیت اجتماعی زنان (مورد مطالعه: زنان ساکن مجتمع‌های مهرشهر ایلام) با روش پیمایشی و حجم نمونه ۲۷۴ نفر از زنان مجتمع‌های مسکونی مهرشهر

ایلام به این نتایج دست یافتند که متغیرهای رضایت از عملکرد ناجا، کنترل اجتماعی، سرمایه اجتماعی و جهت‌گیری مذهبی با احساس امنیت اجتماعی همبستگی متوسط و معنی‌دار دارند.

حاتمی و همکاران (۱۳۹۴) در پژوهشی به این نتایج دست یافتند که پای بندی به مذهب، اطلاع‌رسانی و وسایل ارتباط جمعی، حمایت اجتماعی، وقوع جرم در منظر افراد، تحصیلات، قومیت، سن و رعایت نکردن نکات ایمنی مهم‌ترین عوامل مؤثر بر احساس امنیت اجتماعی زنان شهر کرمانشاه بودند.

عریضی و همکاران (۱۳۹۱) رابطه ویژگی‌های اجتماعی و فردی زنان بر احساس امنیت آنان در اماکن عمومی شهر بندرعباس با روش توصیفی-پیمایشی و حجم نمونه ۳۸۴ از زنان شهر بندرعباس به این نتایج دست یافتند که بین متغیرهای آگاهی از حوادث و جرائم، اعتماد نهادینه، نگرش نسبت به عملکرد پلیس، نوع پوشش زنان، فضای کالبدی شهر با میزان احساس امنیت زنان رابطه معناداری وجود دارد.

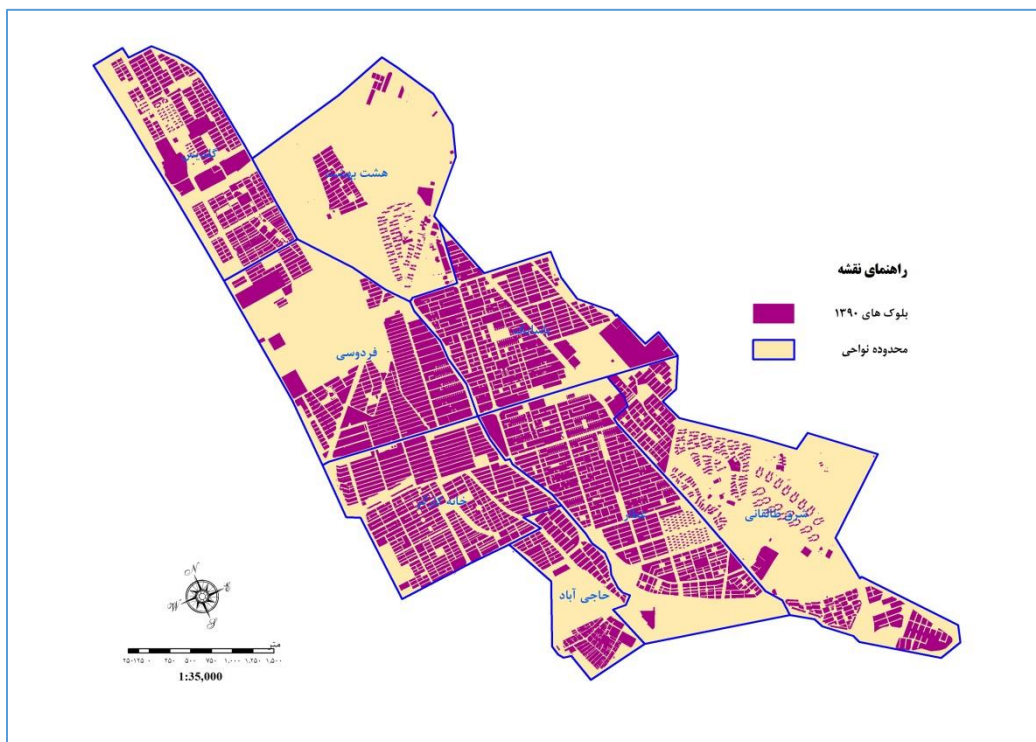
پوراحمد و همکاران (۱۳۹۶) در پژوهشی با عنوان ارزیابی احساس امنیت زنان در فضاهای شهری (مطالعه موردی: منطقه یک شهر اهواز) به این نتایج رسیدند که شاخص نظارت بیشترین تأثیر را بر احساس امنیت زنان منطقه یک شهر اهواز دارد و بعد از آن به ترتیب شاخص کالبدی، شاخص اجتماعی، شاخص دسترسی، شاخص محیطی و شاخص رفتاری و در آخر شاخص مبلمان کمترین تأثیر را بر احساس امنیت زنان در منطقه یک شهر اهواز دارد.

معرفی قلمرو تحقیق

شاهین‌شهر همسایه شمالی شهر اصفهان به‌عنوان شهری نوبنیاد در آستانه اصفهان بزرگ قرار دارد که با جمعیت ۱۷۳۳۲۹ هزار نفر در فاصله ۱۹ کیلومتری تا مرکز استان و در حدفاصل بین ۳۲ درجه و ۵۴ دقیقه عرض شمالی از خط استوا و ۵۱ درجه و ۳۷ دقیقه طول شرقی نصف‌النهار گرینویچ قرار گرفته است. ارتفاع این شهر از سطح دریا به‌طور متوسط ۱۶۶۲ متر و شیب کلی شهر با جهت شمال غربی به‌طرف جنوب شرقی نسبتاً یکنواخت و در حدود ۰/۱۶ درصد می‌باشد. با شکل‌گیری شهرستان جدید برخوار و میمه در سال ۱۳۶۸ شاهین‌شهر به لحاظ موقعیت، جمعیت و اهمیت ویژه‌ای که داشت به‌عنوان مرکز شهرستان برگزیده شد. در دی‌ماه ۱۳۸۶ با تفکیک شهرستان برخوار و میمه به دو شهرستان و ایجاد شهرستان شاهین‌شهر و میمه و شهرستان برخوار این شهر به‌عنوان مرکز شهرستان شاهین‌شهر و میمه انتخاب گردید. عوامل متعددی چون ترکیب اولیه جمعیت، خوابگاهی بودن نقش شهر، نوع ساختمان‌ها و مجموعه‌سازی‌های انجام‌شده نشان‌دهنده این وضعیت است که شهرسازی و ساختار جمعیتی این شهر متفاوت با سایر اماکن جمعیتی و بافت‌های سنتی

پیش‌بینی شده است ترکیب جمعیتی این شهر متفاوت و فرهنگ عمومی از رشد بالایی برخوردار و این شهر را در ردیف دومین شهر باسواد کشور قرار داده است. با توجه به بافت جوان و مهندسی شهر، واحدهای صنعتی و تولیدی متعدد، ویژگی‌های فرهنگی و اجتماعی و ... به‌ویژه مهاجرپذیری و ساخت‌وسازهای مسکونی اجاره به‌شرط تملیک، جمعیت این شهر را به‌سرعت روبه افزایش برده است، به‌صورتی که پیش‌بینی می‌گردد جمعیت آن تا سال ۱۴۰۰ خورشیدی به نیم میلیون نفر برسد (شهرداری شاهین شهر، ۱۳۹۶).

شکل شماره (۱): موقعیت محدود مورد مطالعه

روش تحقیق

این پژوهش از نظر هدف «کاربردی» و از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، «توصیفی، پیمایشی» است. شاخص‌های تحقیق با استفاده از مطالعات کتابخانه‌ای و بررسی تحقیقات گذشته تدوین شده است. در این پژوهش از شاخص‌های (اجتماعی، رفتاری، اقتصادی، کالبدی، محیطی، دسترسی) با ۲۸ گویه استفاده شده است. جامعه آماری با توجه به موضوع پژوهش، جمعیت زنان شاهین شهر ۸۷۳۲۱ نفر می‌باشند که با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه ۳۸۴ نفر تعیین گردید. مقیاس اندازه‌گیری بر اساس طیف لیکرت از خیلی کم تا خیلی زیاد

و نحوه نمره دهی پرسش‌ها نیز از نمره ۱ تا ۵ بود. برای تحلیل از روش‌های آماری با استفاده از نرم‌افزار SPSS و لیزرل انجام گردید. ابتدا با استفاده از تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم در نرم‌افزار لیزرل میزان تأثیرگذاری هر یک از شاخص‌های پژوهش مشخص گردید.

جدول شماره (۲): شاخص و گویه های تحقیق

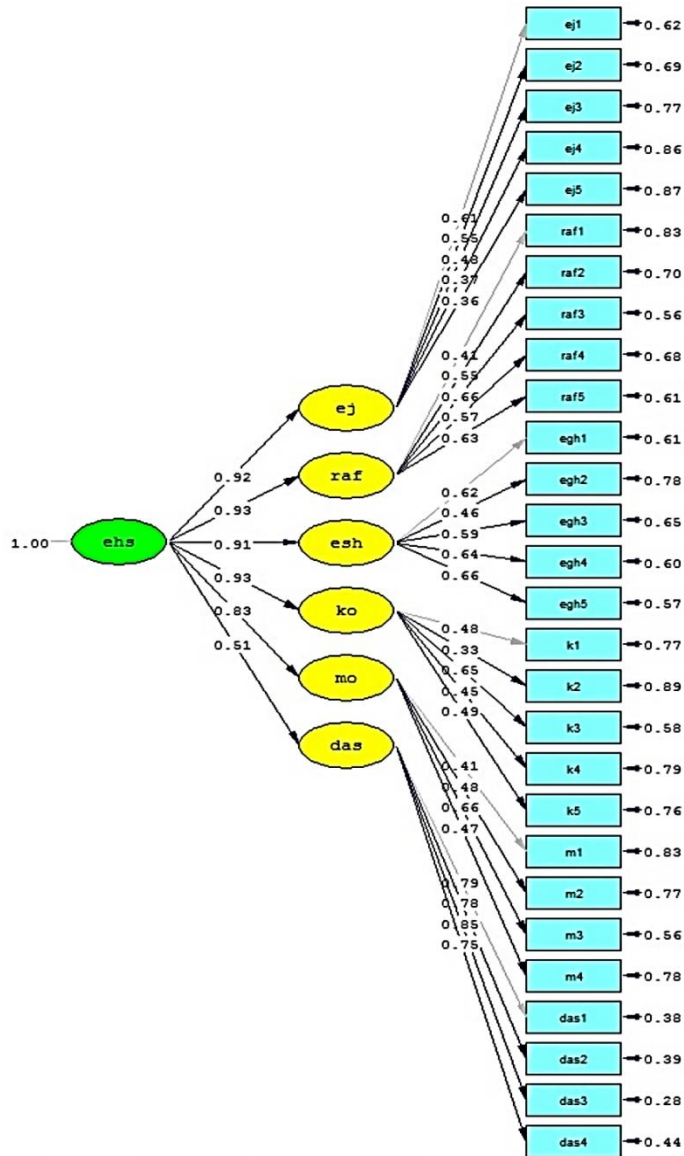
شاخص	گویه
اجتماعی	تا چه حد در محل زندگی شما زنان می‌توانند تشکیل گروه داده و فعالیت اجتماعی داشته باشند؟ تا چه حد در زنان می‌توانند شخصیت خود را به راحتی نشان دهند؟ تا چه حد در شهر شاهین شهر زنان می‌توانند حرف خود را بزنند و نظر خود را مطرح نمایند؟ به عنوان یک زن در محله خود نسبت به در محله و اماکن عمومی و اجتماعی احساس امنیت دارید؟ در شهر شاهین شهر، زنان می‌توانند به تنهایی زندگی کرده و امنیت داشته باشند؟
رفتاری	تا چه حد نوع آرایش، طرز راه رفتن و حرف زدن را عامل مؤثری در میزان امنیت خود می‌دانید؟ تا چه حد آموزش مهارت‌های شخصی را در امنیت مؤثر می‌دانید؟ همراه داشتن کیف پول یا زبورآلات بر احساس امنیت شما تأثیر دارد؟ بدون هدف در خیابان پرسه زدن بر احساس امنیت شما تأثیر دارد؟ همراه بودن با کسی در خیابان بر امنیت شما تأثیر دارد؟
اقتصادی	تا چه اندازه تأمین نیازهای شخصی خود دغدغه دارید؟ آیا شاغل بودن شما بر میزان احساس امنیت شما تأثیری دارد؟ در هنگام ورود به مغازه یا بازارچه در محله خود احساس امنیت دارید؟ محیط‌های شهری با بیکاری و فقر زیاد بر احساس امنیت شما تأثیر دارد؟ امید به موقعیت اقتصادی خود و خانواده در شهر شاهین شهر تا چه اندازه می‌باشد؟
کالبدی	قرار گرفتن در محیط‌های باز در شهر شاهین شهر احساس امنیت می‌کنید؟ کیفیت خیابان‌ها، معابر بر امنیت شما تأثیر می‌گذارد؟ رنگ اشیاء و اجسام محیط تا چه اندازه بر حس امنیت شما تأثیر می‌گذارد؟ منظم بودن بافت شهری و تشخیص مسیر در امنیت شما تأثیر می‌گذارد؟ روشنایی و طراحی فضاها تا چه اندازه در امنیت شما تأثیر می‌گذارد؟
محیطی	وجود آلودگی‌های شهری (صدا، بو و...)، خیابان‌های کثیف پر از زباله و فاضلاب، وجود ساختمان‌های فرسوده با نمای کثیف و مخدوش، فراوانی حیوانات مودی و سگ
دسترسی	وجود راه‌های مخصوص عابر پیاده، دسترسی به حمل‌ونقل عمومی، دسترسی راحت به خیابان‌های اصلی، دسترسی به اماکن انتظامی و امنیتی

جدول شماره (۳): نتیجه بررسی نرمال بودن داده‌ها با استفاده از ضریب چولگی و کشیدگی

	Skewness	Std. Error of Skewness	Kurtosis	Std. Error of Kurtosis
ej ^۱	-.۲۰۲	.۱۲۵	-.۴۹۳	.۲۴۸
ej ^۲	-.۳۴۴	.۱۲۵	-.۱۴۲	.۲۴۸
ej ^۳	-.۳۲۴	.۱۲۵	-.۱۵۰	.۲۴۸
ej ^۴	.۰۷۵	.۱۲۵	-.۷۳۱	.۲۴۸
ej ^۵	.۱۱۹	.۱۲۵	-.۳۸۵	.۲۴۸
raf ^۱	.۴۷۹	.۱۲۵	-.۷۹۲	.۲۴۸
raf ^۲	-.۰۹۵	.۱۲۵	-.۱۲۱	.۲۴۸
raf ^۳	-.۳۰۷	.۱۲۵	-.۲۹۷	.۲۴۸
raf ^۴	-.۱۲۳	.۱۲۵	-.۵۷۹	.۲۴۸
raf ^۵	-.۰۲۹	.۱۲۵	-.۳۵۵	.۲۴۸
egh ^۱	-.۲۱۴	.۱۲۵	-.۲۷۵	.۲۴۸
egh ^۲	-.۳۰۹	.۱۲۵	-.۱۸۲	.۲۴۸
egh ^۳	-.۲۲۸	.۱۲۵	-.۲۰۹	.۲۴۸
egh ^۴	-.۲۶۸	.۱۲۵	-.۱۵۶	.۲۴۸
egh ^۵	-.۲۱۲	.۱۲۵	-.۲۶۰	.۲۴۸
k ^۱	-.۱۶۶	.۱۲۵	-.۲۱۰	.۲۴۸
k ^۲	-.۳۰۸	.۱۲۵	-.۳۴۵	.۲۴۸
k ^۳	-.۳۸۶	.۱۲۵	-.۱۸۸	.۲۴۸
k ^۴	-.۲۳۵	.۱۲۵	-.۰۲۹	.۲۴۸
k ^۵	-.۲۵۱	.۱۲۵	-.۱۷۷	.۲۴۸
m ^۱	.۱۶۴	.۱۲۵	-.۷۹۴	.۲۴۸
m ^۲	-.۱۳۰	.۱۲۵	-.۵۴۴	.۲۴۸
m ^۳	-.۸۶۵	.۱۲۵	-.۱۱۰	.۲۴۸
m ^۴	-.۶۹۶	.۱۲۵	-.۳۰۱	.۲۴۸
das ^۱	-.۵۸۷	.۱۲۵	-.۷۱۸	.۲۴۸
das ^۲	-.۶۷۳	.۱۲۵	-.۵۹۵	.۲۴۸
das ^۳	-.۶۹۱	.۱۲۵	-.۶۶۶	.۲۴۸
das ^۴	-.۵۸۰	.۱۲۵	-.۷۶۹	.۲۴۸

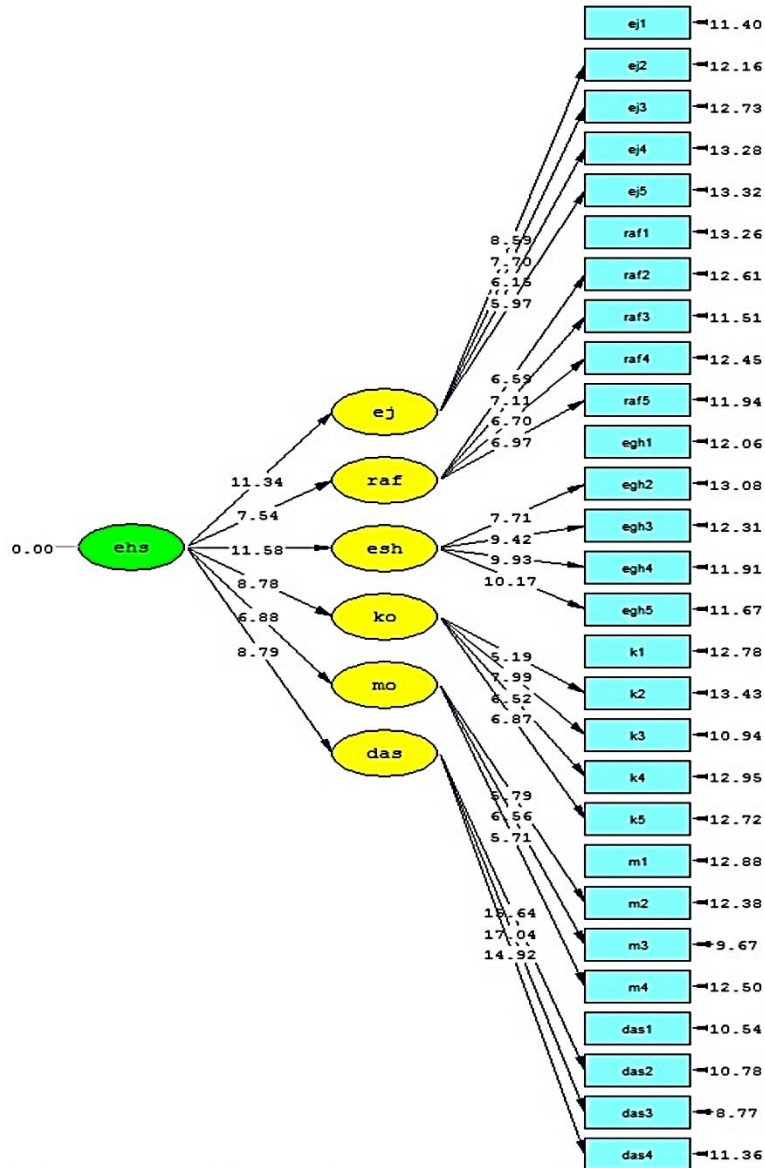
با توجه به جدول مشخص گردید که بازه سازه‌های مشاهده‌پذیر بین ۲ و ۲- می‌باشد بنابراین نرمال بودن داده‌ها تأیید می‌شود. بعد از اینکه نرمال بودن داده‌ها مورد بررسی قرار گرفت برای بررسی تأثیر هر یک از شاخص‌های در احساس امنیت زنان از مدل تحلیل عاملی تأییدی مرتبه دوم استفاده شده است. هدف عمده تحلیل عاملی تأییدی عبارت از آزمون فرضیاتی در باب تعداد عوامل، روابط عوامل با نشانگر و ساختار کلی مدل بر مبنای یک چارچوب نظری از پیش تعیین شده است. در تحلیل عاملی تأییدی مقدار ضریب مسیر که میزان تأثیر هر یک از شاخص‌ها را در متغیر مکنون نشان می‌دهد بین صفر و یک می‌باشد و هرچه به یک نزدیک‌تر باشد نشان از میزان تأثیر بالای شاخص می‌باشد.

شکل شماره (۲): مدل اندازه‌گیری بعد کالبدی در حالت ضرایب استاندارد

با توجه به شکل شماره ۲ می‌توان بیان کرد که شاخص کالبدی و رفتاری با $0/97$ بیشترین تأثیر را احساس امنیت زنان دارند و بعد از آن شاخص‌های اجتماعی با ضریب مسیر 0.92 ، اقتصادی با ضریب مسیر 0.91 ، شاخص محیطی با ضریب مسیر 0.83 و در رتبه آخر شاخص دسترسی با ضریب مسیر 0.51 قرار گرفته است. جهت بررسی معنادار بودن رابطه بین متغیرها از آماره آزمون t یا همان t -value استفاده می‌شود. اگر مقدار t بیشتر از $1/96$ باشد، یعنی اثر مثبت وجود دارد و معنی‌دار است. چون معناداری در سطح خطای $0.5/0$ بررسی می‌شود بنابراین اگر میزان بارهای عاملی مشاهده شده با آزمون t -value از $1/96$ کوچک‌تر محاسبه شود، رابطه معنادار نیست و در نرم افزار لیزرل با رنگ قرمز نمایش داده خواهد شد. بنابراین طبق شکل شماره ۳ میزان معناداری تمام سازه‌ها بالاتر از $1/96$ به دست آمده است و معناداری آن‌ها تأیید می‌شود.

شکل شماره (۳): مدل اندازه‌گیری بعد کالبدی در حالت اعداد معناداری

مهم‌ترین مرحله پس از ترسیم و تعیین مدل مفهومی برازش مدل می‌باشد. اینکه آیا مدل تدوین شده دارای اعتبار است یا خیر، سؤالی است که محقق با آن روبه‌رو است. به عبارت دقیق‌تر محقق در این مرحله می‌خواهد بداند که آیا مدل مفهومی تحقیق توسط داده‌های گردآوری شده مورد حمایت قرار می‌گیرد یا خیر؟ بنابراین هدف اساسی محقق در این مرحله این است که با توجه داده‌های گردآوری شده از مدل نظری خود دفاع کند. اعتبار

یک مدل توسط شاخص‌های برازش مدل انجام می‌شود. در جدول ۳ نتیجه شاخص‌های برازش مدل بیان شده است. همان‌طور که مشخص می‌باشد شاخص‌های برازش مدل مناسب و مورد تأیید می‌باشد.

جدول شماره (۳): آزمون برازش مدل

شاخص‌ها	GFI	RFI	IFI	CFI	NFI	NNFI	RMSEA	$\frac{\chi^2}{df}$
معیار	>۰.۹	>۰.۹	>۰.۹	>۰.۹	>۰.۹	>۰.۹	<۰.۰۸	بین ۱ تا ۳
مشاهده شده	۰.۹۱	۰.۹۲	۰.۹۰	۰.۹۲	۰.۹۰	۰.۹۱	۰.۰۷۲	۲.۵۳
نتیجه برازش	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب	مناسب

جمع بندی، نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادات

با توجه به رویکردهای نوین در برنامه‌ریزی عمومی و برنامه‌ریزی شهری توجه به تمام گروه‌های ساکن در شهر اهمیت ویژه‌ای یافته است. در رویکرد توسعه پایدار به عدالت جنسیتی توجه خاصی شده است و همچنین رویکرد حق به شهر تأمین نیازهای انسان فارغ از قومیت و جنسیت تأکید دارد. از طرفی با توجه به گسترش شهرها و افزایش تراکم جمعیت در شهرها، مسائل اجتماعی و امنیت به‌ویژه امنیت زنان کاهش پیدا کرده است. زنان نیمی از جمعیت ساکن شهرها هستند و روند روزافزون حضور آنان در محیط‌های کار و فعالیت اجتماعی شهری می‌شود تا در برنامه‌ریزی‌ها و طراحی و ساخت کالبد شهر، حضور گسترده این قشر در فضاها و عرصه‌های مختلف سکونت، کار و حمل‌ونقل و... مورد توجه قرار گیرد. برنامه‌ریزی برای افزایش امنیت زنان در محیط‌های اجتماعی و شهری بدون بررسی و شناخت عوامل مؤثر بر امنیت آن‌ها نمی‌تواند مؤثر واقع شود. بنابراین در این پژوهش، هدف اصلی بررسی احساس امنیت زنان در شاهین‌شهر می‌باشد. شاهین‌شهر یکی از شهرهای جدید و برنامه‌ریزی شده می‌باشد که به سرعت گسترش یافته است و به علت مهاجرت‌پذیری از قشرهای گوناگون در این شهر ساکن شده‌اند. به منظور تحقق هدف تحقیق از پرسشنامه‌ای با ۶ شاخص و ۲۸ گویه برای بررسی احساس امنیت زنان در شاهین‌شهر استفاده گردید. جهت تحلیل داده‌های گردآوری شده از تحلیل عاملی تأییدی در نرم افزار لیزرل بهره گرفته شد. با توجه به نتیجه تحلیل عاملی تأییدی می‌توان گفت شاخص‌های کالبدی، رفتاری، اجتماعی، اقتصادی، محیطی و دسترسی به ترتیب بیشترین تا کمترین تأثیر را بر احساس امنیت زنان در شاهین‌شهر دارند. نتیجه بررسی با توجه به ذهنیت زنان از محیط اجتماعی و شهری شاهین‌شهر بوده است. بدین معنی که این بعد ذهنی از امنیت می‌باشد و امکان تفاوت با بعد عینی امنیت زنان در شهر را دارد. در پایان پیشنهادهایی ارائه می‌شود.

-تعبیه دوربین‌های مداربسته در فضاهای عمومی

-بهسازی کالبدی -فضایی بناهای مخروبه و فرسوده

-رعایت استانداردهای زیست‌محیطی و جلوگیری از ساخت و سازهای بلندمرتبه در مسیرهای باریک و کمتر از ۶متر

-حل مسائل مربوط به ترافیک شهری و آلودگی‌ها

-جلوگیری از ایجاد فضاهای بدون دفاع شهری و از طریق تغییر در فرم و فضا

-برچیدن بساط دست‌فروش‌ها و محل تجمع آن‌ها به خصوص در حواشی بازار و جلوگیری از تجمع آن‌ها در کوچه‌های تنگ مجاور بازار

-ایجاد فضاهای مناسب برای تعاملات

-افزایش میزان روشنایی در خیابان‌ها و کوچه‌ها

منابع و مآخذ

- ۱- احمدی، محمد، کلدی، علیرضا (۱۳۹۱) بررسی احساس امنیت زنان در شهر سنندج و عوامل اجتماعی مؤثر بر آن، فصلنامه علمی - پژوهشی زن و جامعه، سال سوم، شماره چهارم، ص ۱۹-۱.
- ۲- بمانیان، محمدرضا، رفیعیان، مجتبی، ضابطیان، الهام (۱۳۸۸) سنجش عوامل مؤثر بر ارتقای امنیت زنان در محیط‌های شهری (مورد: محدوده‌ی اطراف پارک شهر-تهران)، پژوهش زنان، دوره ۷، شماره ۳، ص ۶۷-۴۹.
- ۳- بمانیان، محمدرضا، محمودی نژاد، هادی (۱۳۸۷) تحقیق در سنجش عوامل تأثیرگذار بر احساس امنیت شهری نمونه موردی: شهر کرمان، فصلنامه مدیریت شهری، شماره ۱۹، ص ۷۱-۵۹.
- ۴- پیری، فاطمه (۱۳۹۳) بررسی امنیت زنان در پارک‌های شهری با تأکید بر شاخص‌های محیطی و اجتماعی (نمونه موردی: شهر ایلام)، پایان‌نامه کارشناس ارشد جغرافیا و برنامه‌ریزی شهری، دانشگاه شهید چمران اهواز.
- ۵- توسلی، محمود، بنیادی، ناصر، ۱۳۷۱، "طراحی فضاهای شهری"، جلد اول، انتشارات مرکز مطالعات و تحقیقات شهرسازی و معماری ایران.
- ۶- رخشانی نسب، حمیدرضا، اسفندیاری مهنی، حمیده (۱۳۹۳) تحلیل عوامل مؤثر بر احساس امنیت در بین شهروندان شهر زاهدان (با تأکید بر سرمایه اجتماعی)، فصلنامه علمی - پژوهشی رفاه اجتماعی، سال چهاردهم، شماره ۵۵، ص ۱۳۴-۱۰۹.
- ۷- رضوان، علی، فتحی، منصور (۱۳۹۱) بررسی عوامل مرتبط با احساس ناامنی در محلات شهری، در ناحیه ۳ منطقه ۱۷ شهرداری تهران، فصلنامه علمی - پژوهشی رفاه اجتماعی، سال دوازدهم، شماره ۴۵، ص ۴۱۰-۳۸۷.
- ۸- رفیعیان، مجتبی و سیفایی، مهسا؛ فضاهای عمومی شهری؛ بازنگری و ارزیابی کیفی، نشریه هنرهای زیبا، دانشگاه تهران، شماره ۲۳، پاییز ۱۳۸۴.
- ۹- زارعی، فرشاد (۱۳۹۵) بررسی مؤلفه‌های فضای شهری در جهت ارائه راهکارهای افزایش امنیت محیطی (نمونه موردی: محله عودلاجان)،
- ۱۰- شگری، یاسمن (۱۳۹۱) شناسایی و تحلیل عوامل مؤثر رد امنیت شبانه فضاهای عمومی شهر (نمونه موردی: محله‌ی مجیدیه)، پایان‌نامه کارشناسی ارشد، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد تهران مرکزی.
- ۱۱- ضابطیان طرفی، الهام (۱۳۸۷) شناسایی و تحلیل عوامل مؤثر بر ارتقاء امنیت زنان در محیط شهری (نمونه موردی: محدوده جنوبی خیابان امام خمینی حدفاصل خیابان ناصر خسرو تا وحدت اسلامی)، دانشگاه تربیت مدرس، دانشکده هنر و معماری.

- ۱۲- قرایی، فریبا، رادجهانبانی، نفیسه، رشیدپور، نازیلا (۱۳۸۹) بررسی و سنجش حس امنیت در مناطق مختلف شهری نمونه موردی: مناطق ۲ و ۱۱ تهران، آرمانشهر، شماره ۴، ص ۳۲-۱۷.
- ۱۳- کوزه‌گر کالجی، لطفعلی، ضرغامی، سعید، آقایی، پرویز (۱۳۹۳) سنجش میزان احساس امنیت اجتماعی در فضاهای سبز عمومی مورد پژوهی: پارک ملت تهران، پژوهشنامه جغرافیای انتظامی، سال دوم، شماره هفتم، ص ۱۵۶-۱۳۹.
- ۱۴- گلی، علی (۱۳۹۰) زنان و امنیت در فضاهای عمومی شهری (مطالعه موردی: پارک آزادی شیراز)، جامعه‌شناسی تاریخی، دوره ۳، شماره ۲، ص ۱۶۴-۱۴۳.
- ۱۵- مدنی پور، علی، ۱۳۸۴، "طراحی فضاهای شهری: نگرشی بر فرایندی اجتماعی و مکانی"، ترجمه فرهاد مرتضایی، تهران، شرکت پردازش و برنامه‌ریزی شهری.
- ۱۶- الیاس زاده مقدم، نصرالدین، ضابطیان، الهام (۱۳۸۹) بررسی شاخص‌های برنامه‌ریزی شهری مؤثر در ارتقای امنیت زنان در فضاهای عمومی با رویکرد مشارکتی (نمونه موردی: بخش مرکزی شهر تهران) نشریه هنرهای زیبا-معماری و شهرسازی، شماره ۴۴، ص ۵۶-۴۳.
- ۱۷- حاتمی، علی، احمدی، بختیار، اسماعیلی، عطا (۱۳۹۴) بررسی عوامل مرتبط با میزان احساس امنیت اجتماعی شهروندان مورد مطالعه زنان شهر کرمانشاه، فصل‌نامه پژوهش‌های راهبردی امنیت و نظم اجتماعی، سال شماره ۳، ص ۱۲۱-۱۰۳.
- ۱۸- پوراحمد، احمد، آروین، محمود، رحیم‌پور، نگار (۱۳۹۶) ارزیابی احساس امنیت زنان در فضاهای شهری (مطالعه موردی: منطقه یک شهر اهواز) مطالعات شهری، دوره ۶، شماره ۲۳، ص ۶۸-۵۳.
- ۱۹- عریضی، فروغ السادات، محمدی، اصغر، ساسان، گل‌نساء (۱۳۹۱) رابطه ویژگی‌های اجتماعی و فردی زنان بر احساس امنیت آنان در اماکن عمومی شهر بندرعباس، مطالعات شهری، سال دوم، شماره چهارم، ص ۱۱۰-۹۱.
- ۲۰- اکبری، رضا، پاک‌بینان، سمانه (۱۳۹۱) تأثیر کالید فضاهای عمومی بر احساس امنیت اجتماعی زنان، نشریه هنرهای زیبا-معماری و شهرسازی، دوره ۱۷، شماره ۲، ص ۶۴-۵۳.
- ۲۱- علی‌خواه، فردین، نجیبی ربیعی، مریم (۱۳۸۶) زنان و ترس از جرم در فضاهای شهری، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، سال ۶، شماره ۲۲، ص ۱۳۱-۱۰۹.
- ۲۲- الماسی، مسعود (۱۳۹۵) بررسی عوامل مرتبط با احساس امنیت زنان (مورد مطالعه، زنان ساکن مجتمع‌های مسکونی مهرشهر ایلام)، مطالعات اجتماعی روان‌شناختی اجتماعی زنان، سال ۱۴، شماره ۱، ص ۱۲۷-۱۰۳.
- ۲۳- اسفیدانی، محمد رحیم و محسنین، شهریار. (۱۳۹۲). مدل‌سازی معادلات ساختاری (آموزشی و کاربردی) به کمک نرم‌افزار لیزرل. تهران: انتشارات مهربان نشر. ۳۳۶ صفحه.

- ۲۴- صادق پور، بهرام، مرادی، وهاب (۱۳۸۹) تحلیل آماری با نرم‌افزارهای spss و Amos، چاپ هجدهم، بابلسر، دانشگاه مازندران. ۳۳۰ صفحه.
- 25-Brownlow ,Alec,"A geography of men's fear, Department of Geography and Urban Studies", Temple University, Philadelphia, PA 19122, Geoforum 36, www.elsevier.com/locate/geoforum, 2005
- 26-Bell, Wendy (1998), Women and Community Safety, Bell Planning Associates South Australia, NO 32, pp. 1-26.
- 27-Tiesdell, S (1998), Fear and Gender in Public Space, City center management and safer city centers: approaches in
- 28-Coventry and Nottingham, university Nottingham, institute of urban planning, school of built environment, pergamon, UK.
- 29-Schweitzer, J. H. et.al.(1977)"The Impact of the Built Environment on Crime and Fear of Crime in Urban Neighborhoods", Journal of Urban Technology, Vol. 6, N.3
- 30-Day, K., C. Stump & D. Carreon (2003). "Confrontation and loss of control: Masculinity and men's fear in public space". *Journal of Environmental Psychology*. Vol. 231- Pp. 311-322